

ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ В ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Ярошинська О. О.

Сучасна українська педагогічна наука та практика відчуває потребу в реформуванні шкільної та вищої освіти, яку неможливо здійснити без підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів. Адже, саме вчителі закладають фундамент для подальшого особистісного розвитку дитини, формування її життєвої компетентності, потреби в навчанні протягом життя тощо. Основними державними документами, у яких відбито вихідні концептуальні положення щодо професійної підготовки вчителя, є закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Державна програма «Учитель», Концепція педагогічної освіти, а також міжнародні документи, що розкривають інтеграцію вітчизняної вищої освіти в європейський освітній простір.

Удосконаленню професійної підготовки вчительських кадрів сприяють наукові дослідження вчених з таких питань, як теоретичні та методологічні засади підготовки вчителя (Ю. Бабанський, В. Гриньова, І. Зязюн, О. Кондратюк, В. Кремень та ін.), організація педагогічної практики (М. Жидкоблінов, Г. Коджаспіров, В. Шулдик, Г. Шулдик, Н. Яковець), особливості підготовки педагога до виховної роботи (О. Кучерявий, Г. Троцько, Т. Шанскова), проблема індивідуалізації професійної підготовки вчителя (В. Єремєєва, З. Осадча, О. Пехота та ін.), технологія професійної підготовки педагогічних працівників (О. Антонова, Т. Семенюк, С. Сисоєва) тощо.

Водночас, зважаючи на різноплановість досліджень проблем педагогічної освіти, сьогодні очевидна необхідність теоретичного обґрунтування та експериментального використання таких організаційних форм і методів навчання, які дозволили б студентів, майбутньому педагогові, активно включитися в самостійний пошук і відкриття нового, професійно необхідного.

У цих умовах основним напрямом вдосконалення процесу навчання у вузі повинна стати ідея повноцінного розвитку особистості майбутнього фахівця.

В даний час науковцями піднімається питання пошуку нових основ практичної професійної підготовки майбутніх учителів, що ставить перед системою професійно-педагогічної освіти завдання: створити найсприятливіші умови для розвитку особистісного та професійного потенціалу студентів – майбутніх педагогів, підготувати їх до педагогічної діяльності, направленої також на створення дієвих умов, але вже для розвитку особистості учня.

Аналіз останніх соціально-педагогічних досліджень результативності професійної підготовки студентів педагогічних вузів показав, що більшість опитаних молодих людей не задоволені своєю практичною підготовкою до роботи в школі. Випускники педагогічних вузів відзначають у себе недостатній розвиток комунікативних здібностей, нездатність творчо діяти, відчують себе психологічно не готовими до тісного спілкування з дітьми та до моделювання своїх подальших перспектив в педагогічній діяльності. Саме тому, вітчизняні науковці, педагоги-практики намагаються знайти дієві шляхи та методичні підходи до організації практичної підготовки майбутніх учителів.

У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі та практиці в останні роки актуалізувалася проблема впровадження ідей середовищного підходу. Це пов'язано з тим, що середовище як постійне джерело поповнення особистісного досвіду, знань є тим об'єктивним фактором, який визначає життєві установки, спрямованість, характер потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, реальну поведінку та процес самовизначення й самореалізації особистості. А впровадження ідей середовищного підходу в професійну підготовку також приводить в дію механізм професійного зростання фахівця у відповідності до створеної власної траєкторії саморозвитку.

За визначенням Ю. С. Мануйлова [1, с.183], середовищний підхід припускає розгляд процесу розвитку особистості залежно від умов

навколишнього середовища й взаємодії особистості з нею. Він розглядає систему такої взаємодії із середовищем, яка б забезпечила її перетворення в засіб діагностики й проектування освітньо-виховного результату.

Средовищний підхід в професійній підготовці пов'язаний з ідеєю включення освітньої установи в професійне, педагогічне середовище (і навпаки). Він формує діалектику еволюційної взаємодії внутрішньої й зовнішньої складових освітнього середовища. Освітнє середовище професійної підготовки, стаючи фактором розвитку фахівця, підсилює інноваційний характер діяльності освітньої установи, яка, у свою чергу, підсилює динаміку інноваційної діяльності майбутніх педагогів.

Важливою характеристикою освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів є його професійна зорієнтованість. Роль професійно орієнтованого освітнього середовища як засобу підвищення ефективності практичної педагогічної підготовки полягає в тому, що відбувається підсилення професійної спрямованості освіти через організацію спільної діяльності студентів з фахівцями з загальноосвітніх закладів, включення їх у реальну педагогічну діяльність.

Професійно орієнтоване освітнє середовище як педагогічне явище представляє собою цілісність, що розвивається і характеризується спрямованістю, динамічністю та відкритістю. В його основі повинно лежати чітке проектування основних компонентів освітнього середовища професійної підготовки як простору формування компетентного педагога.

Література

1. Мануйлов, Ю. С. Персонализация среды коллективом как фактор восприятия ее личностью [Текст] / Ю. С. Мануйлов // Психология и архитектура (ч. 2). – Таллин, 1983. – С. 182–186.